

בס"ד, א"ך סיון תשפ"ה
17 יוני 2025
256\פ"ה

כבוד
ידידי היקר מרביץ תורה לרבים
הרה"ג ברוך אפרתי שליט"א

בדבר שאלתו שאלת רבים, בש"ק האחרונה פרשת "בהעלותך" אסרו הרשויות – פיקוד העורף להתכנס בבתי הכנסת, ושאלתו האם יש להשלים השבת את הפרשה שהפסידו.

תשובה:

הנה הלכה זו מקורה ברמ"א (סימן קל"ה סעיף ב') "אם בטלו שבת אחת קריאת הפרשה בציבור, לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם הפרשה השייכת לאותה שבת. ומקור הלכה זו ב"אור זרוע" (הלכ' שבת סימן מה), וכן הוא ב"שבלי הלקט" (חלק ח' עמוד נד) ובספר האגודה (מסכת מגילה פ"ג סימן ל'). אמנם ב"שערי אפרים" (שער ד' סל"ט) כתב דעד כאן לא אמרו שצריך להשלים, אלא בציבור שהתפללו ומסיבה כלשהי ביטלו קריאת התורה, אבל אם הציבור כלל לא התקבצו יחדיו, לא חל עליהן חובת הקריאה, כיוון שקריאת התורה, חובת ציבור, ולא חובת יחיד, ולא היה דין ציבור ולכן אין חייבין. ולדבריו כיוון שבתי הכנסת היו סגורים כל כה"ג אין דין תשלומין. אומנם פשוט דברי הרמ"א, והמ"ב, מורים שאף שנסגר בית הכנסת יש חובה להשלים. אומנם פסק המשנה ברורה (שם סק"ז) שאם רוב הציבור בבית הכנסת שמעו קריאת התורה (במקומות אחרים) אין צריך להשלים הקריאה. אך מדיוק לשון המשנה ברורה, משמע שרק אין צורך – שכן אין להטריח את רוב הציבור להמתין עד שיקראו למיעוט אבל אם אין הציבור מקפיד לקרוא שוב, אפשר להשלים אף למיעוט. ואם יכולים המיעוט לפרוש לחדר צדדי ולהוציא שם ספר תורה צריכים לעשות כן. והנה לעניין סדר הקריאה כתב ה"שערי אפרים" (שער ז' סעיף ט) שקורין ג' גברי בפרשה הקודמת, והעולה רביעי מחבר הסדרים יחדיו כמו שנוהגים כשיש פרשיות מחוברות. אך דעת כף החיים שם סק"ה, שאין נכון לעשות כן, כי לכתחילה צריך שיהיו כל העולים מברכים וקוראים בחיוב של השבת הזאת. ולכן יקרא הכהן כל הפרשה הקודמת, ועוד מפרשת השבוע "שלח" עד שני ושוב יעלו שאר הקוראים, והעושה כן טוב גם לדברי השער – אפרים (עין בהל ד"ה קריאת התורה).

והנה דעת ערוך ערוך השולחן (שם סעיף ז') שראוי להשלים גם ההפטרה של השבת הקודמת, יחד עם הפטרה זו.

העולה לדינא:

שאם רוב הציבור, לא שמעו את הקריאה הקודמת, ראוי לקרותה בציבור עם הפרשה הנוכחית. ושכחן יעלה מהפרשה הקודמת עד שני בפרשה הנוכחית. אם יש מיעוט והם עשרה שלא שמעו יכולים לפרוש לחדר צדדי ולקרא הפרשיות שלא יהיה טרחא דציבורא.

בברכה שנזכה שיקויים בנו "מהרה" וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחירי."

בברכת התורה ולומדיה,
קלמן מאיר בר
הרב הראשי לישראל

נשיא מועצת הרבנות הראשית

בשולי התשובה

לגבי מה שכתבנו שאם המיעוט רוצה לקרוא בתורה, יכולים לקרוא, ובלבד שיהיו עשרה. הנה הביא רבי ברוך בער ליבוביץ בספרו ברכת שמואל (יבמות סימן כא) את חקירת רבו – הגר"ח מבריסק, האם גדר קריאת התורה הוא חובת הציבור או חובת יחיד. שכן אפשר לומר כי החיוב חל רק על הציבור, וכל זמן שאין עשרה לא נוצר חיוב כלל. אך מאידך, יתכן שחיוב קריאת התורה, חל על כל יחיד ויחיד, אלא שאין אפשרות לקריאת התורה אלא אם יש ציבור של עשרה.

וכתב הגר"ח, דהנפ"מ בחקירה זו, כשיש רוב שעדיין לא קראו בתורה (ו' בני אדם) ומיעוט (ד' בני אדם) שכבר קראו, האם יש לקרות בתורה מדין רובו ככולו. שהרי אם נאמר שחובת הקריאה דווקא על ציבור, וזה דווקא ע"י עשרה בני אדם, לא שייך לומר "רובו ככולו" שכן מעולם לא נוצר חיוב כלל, אולם אי נמצא שהחיוב חל על יחיד שייך הדין של רובו ככולו. שכעת יש עשרה ואפשר לקרוא בפניהם בתורה.

וראה בביאור הלכה (סימן קמ"ג סעיף א' ד"ה בפחות) שהביא את דברי ה"חיי אדם" "שנסתפק אם יש איזה בני אדם, שלא שמעו קריאה, אם מותר לקרות עוד פעם בשבילם דאפשר שלא תקנו אלא כשכל העשרה הם חייבים בקריאה" וכתב הבאור הלכה "והראני גדול אחד שמפורש בר"ן רפ"ק דמגילה, בסוגיה שמגילה בזמנה, קורין ביחיד דרובן שלא קראו סגי"

מפורש שנקט שבקריאת התורה אם רובם מחויבים די בזה, כפי הצד בחקירת הגר"ח שגדר קריאת התורה היא חיוב היחיד.

אמנם הרמב"ן עצמו במלחמות ה' שם במסכת מגילה כתב "אמר הכותב השנויים במשנתנו, כולם חובות הציבור הן. ואינן אלא במחויבין בדבר" ומשמע מדברים אלו שהם חובת הציבור.

אמנם להלכה נחלקו בזה הפוסקים, דעת "ערוך השולחן" (סימן ס"ט סעיף יד) ושו"ת "בנין שלמה" סימן לה והאגרות משה ס' כח, שצריך דווקא עשרה (וראה בספר "אמרי דוד" ס' כב שהגר"ח מבריסק הקפיד שיהיו עשרה שלא שמעו קריאת התורה)

אך מסקנת רבים להתיר לקרוא אם יש ששה שלא שמעו הקריאה עיין אשל אברהם בוטאטש סו"ס פ"ט, שו"ת הר' צבי ח"א סי' נב, שו"ת יביע אומר חלק ח' סי' י"ד, וראה בכף החיים סק"ג שכתב בשם שו"ת לב חיים (מהר"ח פלאגי) ח"ב סי' כה להצריך רובא דמינכר ז' אנשים שלא שמעו.

מ"מ למעשה אין להורות לקרות לפחות מעשרה, אלא א"כ אותם יחידים מקפידים לשמוע קריאת התורה (ראה פסקי תשובות סימן קמג הערה 11)